

Prawa i obowiązki ucznia

NAUKA JEST PRAWEM

Prawo do nauki jest jednym z podstawowych praw człowieka i zostało zapisane w wielu dokumentach międzynarodowych oraz prawie poszczególnych krajów. I tak Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (art. 14) stwierdza, że:

każdy ma prawo do nauki i dostępu do kształcenia zawodowego i ustawicznego; prawo to obejmuje możliwość korzystania z bezpłatnej nauki obowiązkowej.

Polska konstytucja w art. 70 stanowi, że „każdy ma prawo do nauki”, a „władze publiczne zapewniają obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia”. Nasz Trybunał Konstytucyjny w jednym z orzeczeń stwierdził: „Prawo do nauki należy do podstawowych praw jednostki we współczesnym społeczeństwie. Prawo to musi być postrzegane zarówno w kategoriach dobra i wartości indywidualnych, jak i ważnego, podstawowego dobra społecznego”.

Nauka w Polsce w szkołach publicznych jest bezpłatna, dopuszcza się natomiast pobieranie opłat za niektóre usługi edukacyjne świadczone przez publiczne uczelnie wyższe .

Czy nam się to podoba, czy nie, nauka w Polsce do 18. roku życia jest obowiązkowa. Wprawdzie dobra edukacja jeszcze niczego nie gwarantuje, ale jej brak zmniejsza nasze szanse na sukces. Nie tylko osobisty – warto pamiętać o słowach Andrzeja Frycza Modrzewskiego (1503-1572), że „takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie”.

UCZENNICO, UCZNIU, JAKIE MASZ PRAWA?

Uczniom przysługują takie same prawa jak innym ludziom. Ich także dotyczą zatem zapisy zawarte w :

- Konstytucji RP,**
- Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych ONZ**
- Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.**

Inne dokumenty, które odnoszą się do praw uczniów w Polsce, to: Konwencja o Prawach Dziecka, Ustawa o systemie oświaty, rozporządzenia ministra edukacji w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych oraz w sprawie warunków i sposobów oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych. Aktem prawnym niższego rzędu odnoszącym się do praw ucznia jest **statut szkoły** wraz z katalogiem praw i obowiązków ucznia.

Źródła praw uczniów – wybrane dokumenty

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

- Art. 47. Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.
- Art. 49. Zapewnia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się. Ich ograniczenie może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony.
- Art. 70.1. Każdy ma prawo do nauki. Nauka do 18. roku życia jest obowiązkowa.
3. Rodzice mają wolność wyboru dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne. Obywatele i instytucje mają prawo zakładania szkół podstawowych, ponadpodstawowych i wyższych oraz zakładów wychowawczych.
4. Władze publiczne zapewniają obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia. W tym celu tworzą i wspierają systemy indywidualnej pomocy finansowej i organizacyjnej dla uczniów i studentów.

Konwencja o Prawach Dziecka

- Art. 13. 1. Dziecko będzie miało prawo do swobodnej wypowiedzi (...).
2. Wykonywanie tego prawa może podlegać pewnym ograniczeniom, lecz tylko takim, które są przewidziane przez prawo i które są konieczne:
- a) dla poszanowania praw i reputacji innych osób
  - b) albo do ochrony bezpieczeństwa narodowego lub porządku publicznego bądź zdrowia albo moralności społecznej.

Ustawa o systemie oświaty z 7 września 1991 r.

- Art. 55.1. W szkole i placówce działa samorząd uczniowski (...).
5. Samorząd może przedstawiać radzie szkoły lub placówki, radzie pedagogicznej oraz dyrektorowi wnioski i opinie we wszystkich sprawach szkoły lub placówki, w szczególności dotyczących realizacji podstawowych praw uczniów, takich jak:
- 1) prawo do zapoznawania się z programem nauczania, z jego treścią, celem i stawianymi wymaganiami,
  - 2) prawo do jawnej i umotywowanej oceny postępów w nauce i zachowaniu,
  - 3) prawo do organizacji życia szkolnego, umożliwiające zachowanie właściwych proporcji między wysiłkiem szkolnym a możliwością rozwijania i zaspokajania własnych zainteresowań,
  - 4) prawo do redagowania i wydawania gazety szkolnej,
  - 5) prawo organizowania działalności kulturalnej, oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej zgodnie z własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi, w porozumieniu z dyrektorem,
  - 6) prawo wyboru nauczyciela pełniącego funkcję opiekuna samorządu.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów przedszkola oraz szkół publicznych

- 4.1. Nauczyciele na początku każdego roku szkolnego informują uczniów oraz ich rodziców (opiekunów) o:
- 1) wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych (semestralnych) ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania,
  - 2) sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów,
  - 3) warunkach i trybie uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej (semestralnej) oceny klasyfikacyjnej z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych.